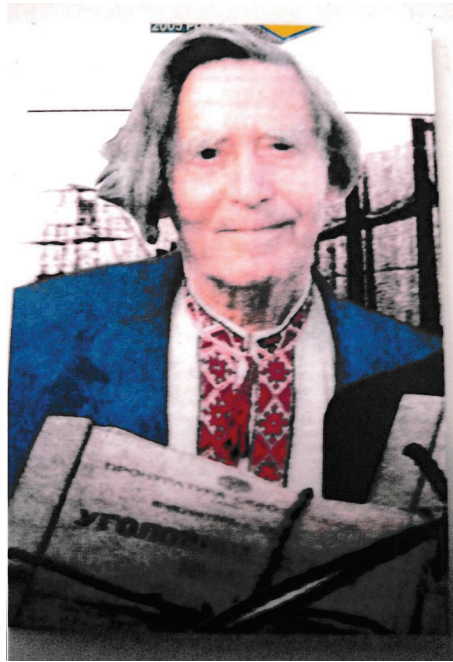

В. Є. РОЖКО*

**ФОНД ОСОБОВОГО ПОХОДЖЕННЯ ЛІДЕРА
ДИСИДЕНТСЬКОГО РУХУ 1960-Х РОКІВ НА ВОЛИНІ
Д. П. ІВАЩЕНКА У ДЕРЖАВНОМУ АРХІВІ
ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ
(нове надходження)**

Д. П. Іващенко
(фото кінця 1990-х років)

У Державному архіві Волинської області напередодні Дня пам'яті жертв політичних репресій 20 травня 2017 р. було прийнято на державний облік особовий фонд Дмитра Полікарповича Іващенко (08. 11. 1919–12. 07. 2004) – лідера дисидентського руху 1960-х років на Волині, політв'язня радянських концтаборів, знаного педагога, керівника літературної студії, викладача шкіл, Луцького педінституту ім. Лесі Українки, Луцької гімназії № 21.

Дмитро Полікарпович Іващенко (08. 11. 1919–12. 07. 2004) народився на Полтавщині, пережив голодомор-геноцид 1933 р., студентом Одеського університету пішов 1941 р. на фронт, пройшов крізь криваві буревії Другої світо-

вої війни, а демобілізувавшись 1945 р., приїхав на педагогічну практику в м. Луцьк, одночасно з учительською працею в школі скінчив факультет української філології в Одеському університеті. Під час роботи в Луцькій школі № 3 одружився з учителькою рідної мови, патріоткою Вірою Лукашівною.

Згодом Д. П. Іващенко було запрошено на посаду асистента кафедри української мови Луцького педінституту ім. Лесі Українки, де він викладав українську літературу аж до свого арешту 1 вересня 1965 р.

Автору цих рядків долею судилося бути його студентом. На історичному факультеті улюблений, глибоко ерудований педагог читав українську літературу, і завдяки йому ми відкривали її глибочинь,

* Рожко Володимир Євтухович – кандидат церковно-історичних наук, історик-архівіст.

широчінь: Тарас Шевченко, Леся Українка, Іван Франко, шістдесятники – Василь Симоненко, Микола Руденко, Ліна Костенко та інші приходили й залишалися в студентських душах.

На той час в інституті працював історик, відомий український дисидент, пізніший політв'язень Валентин Якович Мороз, який двічі арештовувався та відбував покарання за звинуваченням в українському націоналізмі. Дмитро Іващенко отримав дворічний термін ув'язнення, яке згідно з вироком суду від 20 січня 1966 р. відбував у концтаборі № 11 (Мордовія, селище Явас).

Після звільнення Д. П. Іващенко працював у сільських школах Волині, був під особливим наглядом КГБ, але продовжував виховувати своїх учнів патріотами рідної землі, свого народу.

З постановою Незалежної України директор Луцької гімназії № 21 Олег Олександрович Ковальчук запросив Дмитра Полікарповича на працю, де він заснував і вів упродовж 7-ми років літературну студію "Первоцвіт", під такою ж назвою видавав її друкований орган. Літстудія під умілим керівництвом видатного педагога виховала цілу низку вчителів рідної мови, письменників, поетів, серед яких є члени Національної спілки письменників України.

Ініціатори створення особового фонду Д. П. Івашенка.
Зліва направо: М. Д. Юхта, В. Є. Рожко. 6 березня 2017 р.

Представлення фонду Д. П. Івашенка.
Зліва направо: начальник відділу інформації та використання документів НАФ
Л. І. Коць, директор архіву С. В. Карасюк, начальник відділу зберігання
документів НАФ А. В. Гурська, історик-архівіст В. Є. Рожко.
Держархів Волинської області. 4 липня 2017 р.

Ініціаторами створення фонду особового походження Дмитра Полікарповича Іващенка були історик-архівіст, канд. церковно-історичних наук Володимир Євтухович Рожко та член Національної спілки журналістів, Заслужений журналіст України Михайло Дмитрович Юхта (зять Дмитра Полікарповича). Нещодавно Михайло Дмитрович закінчив написання об'ємної праці про страдницький шлях педагога, політв'язня, яка незабаром прийде до читача, а всі зібрані ним документальні та історичні джерела будуть передані до архіву та поповнять фонд.

Дирекція Держархіву Волинської області схвалила цей задум. Науково-технічне опрацювання зібраних автором статті документів здійснила начальник відділу зберігання документів НАФ архіву Антоніна Вікторівна Гурська. Фонду присвоєно номер Р-3636. До опису справ внесено 46 документів, що сформовані у 9 справ за 1953–1965, 1972, 1991, 1992, 1994, 1998, 2017 рр.

Особовий фонд Д. П. Іваценка складається: з особової справи; автобіографії, копії довідки про реабілітацію, № 1 літературного альманаху “Первоцвіт”; методичного посібника “Поради молодим вчителям”; статті про діяльність літстудії; спогадів вихованки педагога – Мирослави Лігерко “Лукава доля”, Володимира Рожка “З студентських літ” (окрайці думок про політв'язнів, дисидентів 1960-х років із Луцького педінституту ім. Лесі Українки), фотодокументів Дмитра Полікарповича: фото з життя, праці, перебування в концтаборі, друзів, студентів: Лесі Ковальчук, Анатолії Панас, нині вже покійної Мирослави Герасимчук, Андрія Завгороднього та ін.

Представлення особового фонду Дмитра Полікарповича Іваценка перед працівниками архіву та представниками громадськості зробив директор Держархіву Волинської області Сергій Вікторович Карасюк. Він охарактеризував і підкреслив цінність документів фонду для майбутніх дослідників, висловив сподівання про нові надходження до нього.

Цей фонд політв'язня комуномосковських концтаборів, інакодумця, шістдесятника Волині Д. П. Іваценка є першим у духовній скарбниці нашої області і відкриває нову сторінку в діяльності науково-дослідної установи для тих, хто захоче пізнати своє минуле.